EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2024 06 19
COM(2024) 602 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Bulgarijos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 602 final}

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Bulgarijos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97[1], ypač į jo 3 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

(1) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241[2], kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė. Pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę valstybėms narėms teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. ES finansuojama fiskalinė paskata. Pagal Europos semestro prioritetus Priemonė padeda užtikrinti ekonomikos bei socialinį atsigavimą ir įgyvendinti tvarias reformas ir investicijas, kuriomis siekiama visų pirma skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir didinti valstybių narių ekonomikos atsparumą. Ji taip pat padeda stiprinti viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu, gerinti teritorinę sanglaudą ES ir remti tolesnį Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą;

(2) 2023 m. vasario 27 d. priimtu reglamentu „REPowerEU“[3] siekiama laipsniškai panaikinti ES priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo. Tai padėtų

---

1 OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

2 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.

3 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES)

užtikrinti ES energetinį saugumą ir diversifikuoti jos energijos tiekimo šaltinius, kartu didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, energijos kaupimo pajėgumus ir energijos vartojimo efektyvumą;

(3) siekdama padėti priimti politikos sprendimus ir sudaryti pagrindines augimo didinimo sąlygas, 2023 m. kovo 16 d. Komisija paskelbė komunikatą „Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m.“[4]. Komunikate išdėstomi devyni vienas kitą stiprinantys konkurencingumo veiksniai. Tarp šių veiksnių, kaip svarbiausi reformų ir investicijų politikos, kuria siekiama įveikti dabartinius produktyvumo iššūkius ir didinti ilgalaikį ES ir jos valstybių narių konkurencingumą, prioritetai, iškyla prieiga prie privataus kapitalo, moksliniai tyrimai ir inovacijos, švietimas ir įgūdžiai ir bendroji rinka. Paskelbusi šį komunikatą, 2024 m. vasario 14 d. Komisija pateikė metinę bendrosios rinkos ir konkurencingumo ataskaitą[5]. Ataskaitoje išsamiai aptariami bendrosios rinkos konkurenciniai pranašumai ir jai kylantys iššūkiai ir analizuojami per metus įvykę pokyčiai, suskirstyti pagal nustatytus devynis konkurencingumo veiksnius;

(4) 2023 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė 2024 m. metinę tvaraus augimo apžvalgą[6], kuria pradedamas Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro 2024 m. ciklas. 2024 m. kovo 22 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino apžvalgoje, grindžiamoje keturiais konkurencingo tvarumo aspektais, išdėstytus prioritetus. 2023 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė 2024 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Bulgarija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, kuriose gali būti susidaręs disbalansas arba gali kilti jo susidarymo rizika ir dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Be to, Komisija priėmė Rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos (ją Taryba priėmė 2024 m. balandžio 12 d.) ir Pasiūlymą dėl 2024 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas (ją Taryba priėmė 2024 m. kovo 11 d.);

(5) 2024 m. balandžio 30 d. įsigaliojo naujoji ES ekonomikos valdymo sistema. Sistema apima naują Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97. Be to, ji apima iš dalies pakeistą Reglamentą (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo ir iš dalies pakeistą Direktyvą 2011/85/ES dėl valstybių narių biudžeto sistemų[7]. Naujosios sistemos tikslai – valstybės skolos tvarumo ir tvaraus bei integracinio augimo užtikrinimas vykdant laipsnišką fiskalinį konsolidavimą ir reformas bei investicijas. Ja valstybės narės skatinamos prisiimti atsakomybę ir daugiau dėmesio skiriama vidutinės trukmės laikotarpiui ir veiksmingesniam bei nuoseklesniam vykdymo užtikrinimui. Kiekviena valstybė narė turėtų pateikti Tarybai

---

2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj.

4 COM(2023) 168 *final*.

5 COM(2024) 77 *final*.

6 COM(2023) 901 *final*.

7 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos reglamentas (ES) 2024/1264, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo (OL L, 2024/1264, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) ir 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva (ES) 2024/1265, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms (OL L, 2024/1265, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

ir Komisijai nacionalinį vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą. Nacionaliniame vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniame struktūriniame plane išdėstomi valstybės narės fiskaliniai, reformų ir investicijų įsipareigojimai ir jis apima 4 arba 5 metų planavimo laikotarpį, priklausomai nuo įprastos nacionalinio teisėkūros ciklo trukmės. Nacionaliniame vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniame struktūriniame plane nustatytas grynųjų išlaidų[8] planas turėtų atitikti Reglamento (ES) 2024/1263 reikalavimus, įskaitant reikalavimus užtikrinti, kad valdžios sektoriaus bendroji skola būtų pradėta patikimai mažinti arba ir toliau būtų patikimai mažinama vėliausiai iki koregavimo laikotarpio pabaigos arba kad ji išliktų apdairaus lygio, mažesnė nei 60 % BVP, ir kad per vidutinės trukmės laikotarpį valdžios sektoriaus deficitas būtų sumažintas iki žemesnio už 3 % BVP pamatinę vertę lygio ir (arba) toks išliktų. Koregavimo laikotarpis gali būti pratęstas ne ilgiau kaip trejiems metams, jeigu valstybė narė įsipareigoja vykdyti atitinkamas reformas ir investicijas pagal Reglamente (ES) 2024/1263 nustatytus kriterijus. Siekdama padėti tuos planus parengti, 2024 m. [birželio 21 d.] Komisija ketina valstybėms narėms pateikti planų ir vėlesnių metinių pažangos ataskaitų, kurias jos turės pateikti, turinio gaires ir pagal Reglamento (ES) 2024/1263 5 straipsnį išsiųs joms technines fiskalinio koregavimo gaires (jei taikoma, orientacines trajektorijas ir techninę informaciją). Valstybės narės nacionalinius vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinius struktūrinius planus turėtų pateikti iki 2024 m. rugsėjo 20 d., nebent valstybė narė ir Komisija susitaria pratęsti terminą pagrįstos trukmės laikotarpiu. Valstybės narės turėtų užtikrinti nacionalinių parlamentų dalyvavimą ir konsultacijas su nepriklausomomis fiskalinėmis institucijomis, socialiniais partneriais ir atitinkamais kitais nacionaliniais suinteresuotaisiais subjektais;

(6) 2024 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau kinta atsižvelgiant į Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimą. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, vis dar itin svarbu visiškai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, nes jie padeda veiksmingai spręsti visus per kelerius pastaruosius metus konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. 2019, 2020, 2022 ir 2023 m. konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos tebėra tiek pat svarbios ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams, kurie peržiūrėti, atnaujinti arba iš dalies pakeisti pagal Reglamento (ES) 2021/241 14, 18 ir 21 straipsnius;

(7) 2021 m. spalio 15 d. pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį Bulgarija Komisijai pateikė nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnį Komisija ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, efektyvumą, veiksmingumą ir darną įvertino vadovaudamasi to reglamento V priede pateiktomis vertinimo gairėmis. 2022 m. gegužės 4 d. Taryba priėmė Sprendimą dėl Bulgarijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo[9], kuris 2023 m. gruodžio 8 d. iš dalies pakeistas vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 2 dalimi, kad

---

8 Grynosios išlaidos, apibrėžtos 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos reglamento (ES) 2024/1263 (OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj) 2 straipsnyje. Grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus i) palūkanų išlaidas, ii) diskrecines pajamų priemones, iii) Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka pajamas iš Sąjungos fondų, iv) nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui, v) bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vi) vienkartines bei kitas laikinąsias priemones.

9 2022 m. gegužės 4 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl Bulgarijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (8091/22).

būtų atnaujintas negrąžintinos finansinės paramos didžiausias finansinis įnašas[10]. Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo pagal Reglamento (ES) 2021/241 24 straipsnio 5 dalį Komisijos priimto sprendimo, kad Bulgarija patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir siektinas reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tarpinės ir siektinos reikšmės pasiektos patenkinamai, ankstesniosios turi likti nepanaikintos;

(8) 2024 m. balandžio 30 d. Bulgarija pateikė 2024 m. nacionalinę reformų programą, o pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 8 straipsnio 1 dalį – 2024 m. konvergencijos programą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 27 straipsnį, 2024 m. nacionalinė reformų programa taip pat atspindi Bulgarijos du kartus per metus teikiamas pažangos, padarytos įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, ataskaitas;

(9) 2024 m. birželio 19 d. Komisija paskelbė 2024 m. Bulgarijos ataskaitą[11]. Joje įvertinta pažanga, Bulgarijos padaryta įgyvendinant atitinkamas 2019–2023 m. Tarybos priimtas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip Bulgarija įgyvendina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Remiantis šia analize, šalies ataskaitoje nurodytos spragos, palyginti su tais uždaviniais, kurie ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane sprendžiami tik iš dalies arba nesprendžiami, taip pat nauji ir kylantys uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Bulgarijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant ES pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse, taip pat JT darnaus vystymosi tikslų;

(10) remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis[12], Bulgarijos valdžios sektoriaus deficitas sumažėjo nuo 2,9 % BVP 2022 m. iki 1,9 % 2023 m., o valdžios sektoriaus skola padidėjo nuo 22,6 % BVP 2022 m. pabaigoje iki 23,1 % 2023 m. pabaigoje;

(11) 2022 m. liepos 12 d. Taryba rekomendavo[13] Bulgarijai imtis veiksmų 2023 m. užtikrinti, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas atitiktų bendrą neutralios politikos kryptį[14], atsižvelgiant į tolesnę laikiną ir tikslinę paramą namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, ir iš Ukrainos bėgantiems žmonėms. Bulgarijai rekomenduota einamąsias išlaidas pritaikyti prie kintančios situacijos. Bulgarijai taip pat rekomenduota didinti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, taip pat į energetinį saugumą atsižvelgiant į iniciatyvą „REPowerEU“, be kita ko, naudojantis Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšomis. Remiantis Komisijos skaičiavimais, 2023 m. fiskalinė politika buvo iš esmės neutrali (jos kryptis[15] – 0,0 % BVP). Nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių

---

10 2023 m. gruodžio 8 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas 2022 m. gegužės 4 d. Įgyvendinimo sprendimas dėl Bulgarijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (15837/2023).

11 SWD(2024) 602.

12 Eurostato euro rodikliai, 2024 04 22.

13 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendacija dėl 2022 m. Bulgarijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2022 m. Bulgarijos konvergencijos programos (OL C 334, 2022 9 1, p. 11).

14 Pagal Komisijos 2024 m. pavasario prognozę, remiantis 10 metų realiu potencialaus augimo vidurkiu ir 2023 m. BVP defliatoriumi, numatoma, kad 2023 m. Bulgarijos vidutinės trukmės potencialios gamybos apimties augimas, naudojamas fiskalinės politikos krypčiai įvertinti, nominaliąja verte bus 10,1 %.

15 Fiskalinės politikos kryptis apibrėžiama kaip pagrindinės valdžios sektoriaus biudžeto būklės metinio pokyčio matas. Ja siekiama įvertinti ekonominę paskatą, kurią lemia tiek nacionalinėmis, tiek ES biudžeto lėšomis finansuojama fiskalinė politika. Fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip i) vidutinio

einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones) augimo poveikis fiskalinės politikos krypčiai 2023 m. buvo iš esmės neutralus ir sudarė 0,2 % BVP. Tai susiję su 1,3 % BVP mažesnėmis neatidėliotinų (tikslinių ir netikslinių) paramos priemonių, taikytų namų ūkiams ir įmonėms reaguojant į energijos kainų šuolius, išlaidomis. Čia taip pat įtrauktos (0,3 % BVP) didesnės išlaidos, susijusios su laikinos apsaugos suteikimu iš Ukrainos perkeltiems asmenims. Pagrindinis nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones) augimo veiksnys buvo neseniai įstatymais priimtas pensijų ir darbo užmokesčio padidinimas. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas 2023 m. atitiko Tarybos rekomendaciją. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis ir kitų ES fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2023 m. sudarė 1,2 % BVP. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamos investicijos 2023 m. sudarė 2,7 % BVP, t. y. 0,8 procentinio punkto metinis padidėjimas, palyginti su 2022 m. Bulgarija finansavo papildomas investicijas pasinaudodama Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų lėšomis. Bulgarija finansavo viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir energetinį saugumą, pvz., investicijas į įrenginius ir verslo modelius, skirtus atliekoms kaip ištekliams naudoti, remiant žiedinę ekonomiką, taip pat investicijas, skirtas energijos vartojimo efektyvumui didinti ir veiksmingai natūralių buveinių ir saugomų rūšių apsaugai remti; šios investicijos iš dalies finansuojamos Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšomis;

(12) pagrindines 2024 m. konvergencijos programos projekcijas galima apibendrinti, kaip išdėstyta toliau. Pagal makroekonominį scenarijų, kuriuo grindžiamos biudžeto projekcijos, numatoma, kad realusis BVP augs 3,2 % 2024 m. ir 2,7 % 2025 m., o infliacija pagal SVKI bus 2,4 % 2024 m. ir 2,8 % 2025 m. Numatoma, kad valdžios sektoriaus deficitas padidės iki 3 % BVP (tiek 2024, tiek 2025 m.), o valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP išaugs iki 25 % iki 2024 m. pabaigos ir 27,3 % iki 2025 m. pabaigos. Numatoma, kad po 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas sumažės iki 2,8 % BVP 2026 m. ir vėl padidės iki 3,0 % 2027 m. Taigi planuojama, kad valdžios sektoriaus balansas programos laikotarpiu neviršys 3 % BVP deficito pamatinės vertės. Numatoma, kad po 2025 m. valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP savo ruožtu laipsniškai didės iki 30 % 2026 m. ir 30,7 % 2027 m.;

(13) Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad realusis BVP išaugs 1,9 % 2024 m. ir 2,9 % 2025 m., o infliacija pagal SVKI bus 3,1 % 2024 m. ir 2,6 % 2025 m.;

(14) Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 2,8 % BVP, o valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2024 m. pabaigos turėtų padidėti iki 24,8 %. Deficito padidėjimas 2024 m. daugiausia susijęs su išlaidomis pensijoms ir darbo užmokesčiui. Remiantis Komisijos įverčiais, 2024 m. fiskalinė politika bus stabdomoji ir jos kryptis sudarys 0,3 % BVP;

(15) pagal Komisijos 2024 m. pavasario prognozę, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės negrąžintina parama (dotacijomis) 2024 m. bus finansuojamos išlaidos, sudarančios 0,4 % BVP, palyginti su 0,1 % BVP 2023 m. Išlaidas dengiant

---

laikotarpio potencialaus augimo ir ii) pirminių išlaidų, atėmus diskrecines pajamų priemones (ir neįskaitant su COVID-19 krize susijusių laikinų neatidėliotinų priemonių), bet įskaitant išlaidas, finansuojamas teikiant negrąžintiną paramą (dotacijas) iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų ir kitų ES fondų, pokyčio skirtumas.

Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis atsiras galimybių vykdyti aukštos kokybės investicijas ir našumą skatinančias reformas nedarant tiesioginio poveikio Bulgarijos valdžios sektoriaus balansui ir skolai;

(16) 2023 m. liepos 14 d. Taryba rekomendavo[16], kad Bulgarija užtikrintų apdairią fiskalinę politiką, visų pirma ribodama nacionalinėmis lėšomis finansuojamų grynųjų pirminių išlaidų[17] nominalų padidėjimą 2024 m., kad jis neviršytų 4,6 %. Valstybės narės paragintos, vykdant 2023 m. biudžetus ir rengiant 2024 m. biudžeto planų projektus, atsižvelgti į tai, kad Komisija, remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, Tarybai pasiūlys pradėti deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad Bulgarijos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos grynosios pirminės išlaidos 2024 m. padidės 6,2 %, t. y. viršys rekomenduojamą didžiausią prieaugį. Šis nacionalinėmis lėšomis finansuojamų grynųjų pirminių išlaidų rekomenduojamo didžiausio prieaugio viršijimas 2024 m. atitinka 0,6 % BVP. Tačiau grynosios išlaidos 2023 m. buvo 3,3 % BVP mažesnės, nei tikėtasi rekomendacijos pateikimo metu. Todėl vertinant atitiktį taip pat reikia atsižvelgti į 2023 m. bazės efektą, kadangi 2024 m. rekomendacija buvo suformuluota kaip augimo rodiklis. Jeigu 2023 m. grynosios išlaidos būtų atitikusios rekomendacijos pateikimo metu numatytas išlaidas, atitinkamas 2024 m. grynųjų išlaidų prieaugis būtų buvęs 2,7 % BVP mažesnis už didžiausią rekomenduojamą prieaugį. Apskritai vertinama, kad esama rizikos, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamos grynosios pirminės išlaidos ne visai atitinka rekomendaciją;

(17) be to, Taryba rekomendavo Bulgarijai imtis veiksmų kaip galima greičiau 2023 ir 2024 m. laipsniškai panaikinti galiojančias neatidėliotinas energijos paramos priemones, o su tuo susijusias sutaupytas lėšas panaudoti valdžios sektoriaus deficitui mažinti. Taryba papildomai nurodė, kad jei dėl vėl padidėjusių energijos kainų reikėtų imtis naujų paramos priemonių arba toliau taikyti esamas paramos priemones, Bulgarija turėtų užtikrinti, kad jomis būtų siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ir įmones, kad jos būtų fiskaliniu požiūriu prieinamos ir išlaikytų paskatas taupyti energiją. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje apskaičiuota, kad grynosios biudžeto išlaidos[18] neatidėliotinoms energijos paramos priemonėms 2023 m. sudarys 0,0 % BVP, ir numatyta, kad 2024 ir 2025 m. jos sudarys 0,0 % BVP. Neatidėliotinos energijos paramos priemonės buvo kaip galima greičiau 2023 ir 2024 m. laipsniškai panaikintos. Tai atitinka Tarybos rekomendaciją;

(18) be to, Taryba taip pat rekomendavo, kad Bulgarija išlaikytų nacionalinėmis lėšomis finansuojamas viešąsias investicijas ir užtikrintų veiksmingą dotacijų pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę ir kitų Sąjungos fondų lėšų įsisavinimą, visų pirma siekdama skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. nacionalinėmis lėšomis finansuojamos viešosios investicijos sumažės iki 2,1 % BVP nuo 2,7 % BVP 2023 m. Šį sumažėjimą iš dalies lėmė 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų programavimo laikotarpio, kurio lėšomis buvo galima naudotis iki 2023 m., pabaiga, tačiau jis viršija

---

16 2023 m. liepos 14 d. Tarybos rekomendacija dėl Bulgarijos 2023 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Bulgarijos konvergencijos programos (OL C 312, 2023 9 1, p. 13).

17 Grynosios pirminės išlaidos apibrėžiamos kaip nacionalinėmis lėšomis finansuojamos išlaidos, atėmus i) diskrecines pajamų priemones, ii) palūkanų išlaidas, iii) ciklines nedarbo išlaidas ir iv) vienkartines ir kitas laikinąsias priemones.

18 Šis skaičius rodo metines biudžeto išlaidas toms priemonėms, įskaitant pajamas ir išlaidas, taip pat atitinkamais atvejais atmetus pajamas iš mokesčių, taikomų nenumatytam energijos tiekėjų pelnui.

sumažėjimą, kurį galima paaiškinti nacionalinio bendro finansavimo dalimi. Taigi kyla rizika, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamos viešosios investicijos neatitiks Tarybos rekomendacijos. Iš ES fondų gautomis pajamomis, įskaitant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijas, finansuojamos viešosios išlaidos 2024 m. savo ruožtu turėtų sumažėti iki 0,8 % BVP (nuo 1,2 % BVP 2023 m.). Šį sumažėjimą lemia 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų programavimo laikotarpio, kurio lėšomis buvo galima naudotis iki 2023 m., pabaiga;

(19) remiantis iki galutinio prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones ir darant nesikeičiančios politikos prielaidą, Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 2,9 % BVP. Valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2025 m. pabaigos turėtų padidėti iki 24,6 %;

(20) yra galimybių padidinti viešųjų investicijų valdymo veiksmingumą paspartinant svarbiausių priemonių įgyvendinimą. Bulgarijoje vis dar esama trūkumų svarbiose srityse, pavyzdžiui, investavimo sprendimų ir ilgalaikių strateginių tikslų derinimo ir savalaikio kapitalo išlaidų vykdymo. Standartizuotos projektų atrankos ir vertinimo procedūros, grindžiamos objektyviais ekonominio naudingumo kriterijais, dar nenustatytos;

(21) pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnio 3 dalies b punktą ir V priedo 2.2 kriterijų, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta daug viena kitą papildančių reformų ir investicijų, kurios turi būti įgyvendintos iki 2026 m. Jos turėtų padėti veiksmingai spręsti visus atitinkamose šaliai skirtose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. Kad būtų padidintas Bulgarijos ilgalaikis konkurencingumas vykdant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, kartu užtikrinant socialinį teisingumą, per šį trumpą laikotarpį labai svarbu plano veiksmingą įgyvendinimą vykdyti sparčiai. Siekiant iki 2026 m. rugpjūčio mėn. įvykdyti plano įsipareigojimus, labai svarbu, kad Bulgarija gerokai sparčiau įgyvendintų reformas ir investicijas, kuriomis siekiama gerinti viešojo administravimo institucijų veikimą ir tobulinti viešųjų investicijų valdymą. Reikia dėti daugiau pastangų skaitmeninant administracinius procesus ir gerinant viešųjų pirkimų procedūrų kokybę. Siekiant sukurti kompetentingas administracijas tiek centriniu, tiek vietos lygmeniu, labai svarbu įdarbinti, mokyti ir išlaikyti talentingus darbuotojus. Verslo reguliavimas ir toliau išlieka viena pagrindinių įmonių problemų – pusė jo atstovų mano, kad tai pagrindinė kliūtis ilgalaikėms investicijoms. Apie 53 % investuotojų nėra įsitikinę, kad jų investicijas gina įstatymai ir teismai. Išsprendus šias problemas, verslo aplinka Bulgarijoje pagerėtų. Į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą greitai įtraukus skyrių „REPowerEU“ bus sudarytos sąlygos finansuoti papildomas reformas ir investicijas, kuriomis remiamas Bulgarijos ir ES strateginių tikslų energetikos ir žaliosios pertvarkos srityse įgyvendinimas. Kad būtų užtikrinta plati atsakomybė už sėkmingą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinimą, itin svarbus tebėra sistemingas vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių, pilietinės visuomenės ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;

(22) per sanglaudos politikos fondų laikotarpio vidurio peržiūrą, pagal Reglamento (ES) 2021/1060 18 straipsnį, Bulgarija iki 2025 m. kovo mėn. turi peržiūrėti kiekvieną programą, atsižvelgdama į, be kita ko, 2024 m. priimtose šaliai skirtose rekomendacijose ir nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane nustatytus uždavinius. Ši peržiūra yra ES finansavimo, įtraukto į kiekvieną programą, galutinio paskyrimo pagrindas. Bulgarija padarė pažangą įgyvendindama sanglaudos politiką ir Europos socialinių teisių ramstį, bet vis dar yra spręstinų uždavinių.

Bulgarijoje mažėja gyventojų ir esama didelių regioninių skirtumų, ypač trijuose šiauriniuose regionuose, kurie vis dar atsilieka. Būtina sparčiau įgyvendinti sanglaudos politikos programas ir visais lygmenimis stiprinti administracinius gebėjimus. Programose sutarti prioritetai tebėra aktualūs. Regioninių ir vietos subjektų gebėjimas taikyti integruotus metodus investicijoms vietos lygmeniu išlieka labai svarbus. Ypač svarbu skatinti regionų ir vietos paramos tinklus moksliniams tyrimams, inovacijoms ir verslumui remti, taikant tikslines technologijų perdavimo ir komercializacijos priemones. Pirmenybė ir toliau teikiama investicijoms į tvarų transportą, įskaitant geležinkelių ir kelių infrastruktūros plėtrą, taip pat įvairiarūšį transportą. Teritorinių teisingos pertvarkos planų įgyvendinimui reikia skirti ypač daug dėmesio, taip pat atsižvelgti į veiksmingą valdymą, koordinavimą ir nacionalinių, regioninių ir vietos subjektų gebėjimus. Taip pat būtina tęsti žaliąsias investicijas, visų pirma siekiant gerinti vandentvarką, geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų valymą ir užtikrinti veiksmingą atliekų tvarkymą ir išteklių valdymą. Vis dar trūksta darbo jėgos, ypač su socialinėmis paslaugomis susijusių profesijų atstovų, pavyzdžiui, slaugytojų. Nors nedarbas apskritai yra nedidelis, jis išlieka daug didesnis tarp pažeidžiamų grupių (jaunimo, asmenų su negalia ir romų) ir kai kuriuose regionuose, o tai rodo, kad yra galimybių gausinti darbo jėgą. Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės, ypač skirtos nuo darbo rinkos nutolusioms grupėms, ir investicijos į įgūdžių, visų pirma žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai, įgijimą išlieka prioritetais. Kokybiška ir įtrauki švietimo sistema, įskaitant Europos vaiko garantijų iniciatyvos įgyvendinimą, tebėra aktuali. Nepaisant to, kad Bulgarijoje laipsniškai mažėja gyventojų, kuriems gresia skurdas arba socialinė atskirtis, dalis, ji yra viena iš didžiausių – skurdas arba socialinė atskirtis gresia daugiau kaip 1 iš 3 vaikų ir daugiau kaip 1 iš 3 vyresnio amžiaus (65+) žmonių. Ši dalis taip pat gerokai didesnė tarp asmenų su negalia ir romų. Be to, egzistuoja didelė pajamų nelygybė. Šių problemų sprendimas taip pat padėtų remti aukštynkryptę socialinę konvergenciją, kaip rodo Komisijos tarnybų atlikta antrojo etapo šalių analizė, pagrįsta socialinės konvergencijos sistemos elementais[19]; Bulgarija taip pat galėtų naudotis Europos strateginių technologijų platformos iniciatyva, be kita ko, kad padidintų investicijas į skaitmenizaciją, švarias ir efektyviai išteklius naudojančias technologijas ir žaliąją pramonės transformaciją. Ši iniciatyva galėtų padėti Bulgarijai įvykdyti įsipareigojimus pereiti prie švarių technologijų, žiedinės ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos įgyvendinant savo pažangiosios specializacijos strategiją ir užtikrinti nuoseklų požiūrį į pramonės tvarumo didinimą;

(23) Bulgarijoje kyla keletas problemų, susijusių su ekonomikos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimu ir energijos gamyba, darniuoju transportu, taip pat švietimo bei įgūdžių kokybe. Jos galėtų būti sprendžiamos ne tik ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu ir sanglaudos politikos programomis;

(24) galimybė gauti švarios ir įperkamos energijos Bulgarijoje tebėra prioritetinis klausimas. Nors šalis padarė tam tikrą pažangą, išlieka papildomų struktūrinių problemų. Visų pirma, perėjimą prie švarios ir įperkamos energijos ypač apsunkina atidėtas elektros rinkos liberalizavimas – viena iš esminių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane numatytų reformų siekiant mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro. Be to, Bulgarijos centralizuoto šilumos tiekimo sistemos dažnai būna prastos techninės būklės ir dauguma jų naudoja gamtines dujas arba anglis. 2023 m. gerokai išaugo fotovoltinės saulės energijos technologijų diegimas – naujai įrengtoji

[19] SWD(2024) 132 *final*.

galia viršija 1,2 GW, taigi iš viso galia siekia beveik 3 GW. Tačiau per pastarąjį dešimtmetį įrengti vėjo energijos pajėgumai nepakito – sausumos vėjo energijos įrenginių gamybos pajėgumai buvo tik 700 MW. Taip yra nepaisant to, kad vėjo energija gali padidinti elektros energijos sistemos balansavimo pajėgumus ne piko metu. Apskaičiuota, kad neišnaudotas techninis jūros vėjo energijos potencialas siekia 26 GW[20]. Be to, tampa vis akivaizdžiau, kad trūksta energijos kaupimo galimybių, ypač saulėtomis valandomis, todėl kyla pavojus, kad pradėti nenutrūkstamai naudoti tinklo masto atsinaujinančiuosius energijos išteklius Bulgarijoje nebus įmanoma. Nepaisant stiprių elektros energetikos sistemų jungčių su kaimyninėmis šalimis, įskaitant naują 400 kV liniją su Graikija („PCI Maritsa East-Nea Santa“), perdavimo ir skirstomuosiuose tinkluose vis dar esama kliūčių. Padėtį galėtų pagerinti tolesni veiksmai, kuriais siekiama patobulinti tinklų valdymą diegiant pažangiųjų tinklų elementus, be kita ko, diegiant išmaniuosius skaitiklius ir taikant paklausos atsako priemones. Nors energijos nepritekliaus rodikliai Bulgarijoje šiek tiek pagerėjo, vis dar išlieka didelių problemų. Gyventojų, neišgalinčių pakankamai apšildyti savo būstų, dalis 2022 m. sudarė 22,5 % – tai didžiausias rodiklis ES ir gerokai viršija ES vidurkį (9,3 %). Nors Bulgarija priėmė oficialią energijos nepritekliaus apibrėžtį, konkrečios paramos schemos dar nėra iki galo parengtos, o dabartinės tikslinės šildymo išmokos trukmė ir aprėptis tebėra ribota;

(25) didelį susirūpinimą kelia Bulgarijos transporto sektoriuje, ypač kelių transporto, kuriame išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis 2022 m. padidėjo 29 % (palyginti su 2005 m. lygiu), išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis. Plačiai tebesinaudojama lengvaisiais automobiliais, o elektrinių transporto priemonių dalis vis dar labai maža. Be to, įkrovimo infrastruktūra tebėra nepakankama – vos viena įkrovimo vieta trims elektrinėms transporto priemonėms ir tai trukdo plačiau eksploatuoti tokias transporto priemones. Bulgarijos geležinkelių infrastruktūra atsilieka nuo ES vidurkio, o tarp šiaurinių ir pietinių regionų esama specifinių skirtumų. Labai svarbu didinti investicijas į šalies geležinkelių tinklą ir darnaus miesto transporto iniciatyvų skaičių, užtikrinti transporto jungtis tarp šiaurinių ir pietinių regionų, didžiųjų miestų centrų ir kaimo bei periferinių vietovių, taip pat užbaigti jungtis su TEN-T tinklu;

(26) nepaisant kai kurių reglamentavimo sistemos pakeitimų, atliktų įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, mokymosi rezultatai Bulgarijoje yra prasti ir toliau blogėjo. Palyginti su ankstesniais metais, naujausiuose tarptautiniuose vertinimuose šalies rezultatai buvo prastesni. Remiantis EBPO tarptautinio moksleivių vertinimo programos rezultatais prastai matematikos, skaitymo ir gamtos mokslų besimokančių moksleivių dalis yra viena didžiausių ES. 53,5 % penkiolikmečių moksleivių nepasiekia minimalaus matematikos, 52,9 % – skaitymo ir 48 % – gamtos mokslų gebėjimų lygio, o tarp palankių sąlygų neturinčių moksleivių šie rodikliai labai aukšti. Nacionalinių standartizuotų egzaminų rezultatai rodo, kad Bulgarijos švietimo sistemoje yra didelė ir vis didėjanti rezultatų nelygybė ir stipri socialinė segregacija. Apie 50 % mokyklų mokytojų yra bent 50 metų ir vyresni, be to atsiranda mokytojų trūkumo problema. Nepaisant tam tikros pažangos, vis dar išlieka iššūkių: tobulinti pirminį mokytojų rengimą ir tęstinį profesinį tobulėjimą, kad būtų lengviau gerinti švietimo kokybę ir teisingumą. Pastaraisiais metais mokyklos nebaigusių asmenų dalis sumažėjo, tačiau ji tebėra ypač didelė tarp romų ir kaimo vietovėse. Be to, dėl menko suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi programose

[20] World Bank, Offshore Wind Energy Potential in the Black Sea, Washington, D.C., March 2020.

(dalyvauja 9,5 %, palyginti su 39,5 % ES vidurkiu), jų įgūdžiai yra nepakankami arba netinkami, o tai mažina jų įsidarbinimo galimybes ir trukdo bendram konkurencingumui. Profesinio rengimo ir mokymo reglamentavimo sistemoje numatyta į visų profesijų bendrąjį profesinį mokymą įtraukti privalomą aplinkos apsaugos srities kompetenciją. Be to, į teisingos pertvarkos planus, skirtus anglių pramonės regionams, įtrauktos kelios priemonės, apimančios darbo jėgos perkvalifikavimą ir darbo vietų kūrimą tokiuose Bulgarijos regionuose. Skaitmeninių įgūdžių lygis išlieka daug žemesnis nei ES vidurkis (35,5 %, palyginti su 55,5 % 2023 m.), o tai turi įtakos įsidarbinimo galimybėms. Šiems iššūkiams įveikti vykdomas plataus užmojo projektas, finansuojamas pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę, kuriuo siekiama pagerinti darbo jėgos kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą, daugiausia dėmesio skiriant skaitmeniniams įgūdžiams, tačiau jo įgyvendinimas vėluoja,

REKOMENDUOJA Bulgarijai 2024 ir 2025 m. imtis šių veiksmų:

1. Laiku pateikti vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą. Laikantis reformuoto Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų, grynųjų išlaidų[21] augimą 2025 m. apriboti iki tokio tempo, kuris padėtų vidutinės trukmės laikotarpiu valdžios sektoriaus deficitą išlaikyti mažesnį už Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę, o valdžios sektoriaus skolą – apdairaus lygio.

2. Gerokai paspartinti sanglaudos politikos programų ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinimą, užtikrinant, kad reformos ir investicijos būtų užbaigtos iki 2026 m. rugpjūčio mėn., gerinant viešojo administravimo institucijų, įskaitant regionų lygmeniu, veikimą ir didinant jų gebėjimus, gerinant viešųjų pirkimų procedūrų kokybę ir stiprinant reguliavimo institucijų nepriklausomumą ir veikimą. Skubiai užbaigti rengti skyrių „REPowerEU“. Atliekant sanglaudos politikos programų laikotarpio vidurio peržiūrą toliau daugiausia dėmesio skirti sutartiems prioritetams, kartu apsvarstant Europos strateginių technologijų platformos iniciatyvos teikiamas galimybes didinti konkurencingumą.

3. Gerinti švietimą ir mokymą, be kita ko, nepalankioje padėtyje esančių grupių, tobulinant mokytojų rengimą ir įgyvendinant kompetencija grindžiamą mokymą ir mokymąsi. Spręsti darbo jėgos trūkumo problemą ir gerinti darbuotojų įgūdžius, kad padidėtų konkurencingumas ir parama žaliajai pertvarkai.

4. Mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir spartinti perėjimą prie švarios energijos, visų pirma pereinant prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos centralizuoto šilumos tiekimo sektoriuje ir diegiant vėjo jėgaines. Užtikrinti pakankamus energijos kaupimo pajėgumus, kad būtų padidintas energetikos sistemos lankstumas. Stiprinti elektros energijos tinklų infrastruktūrą diegiant pažangiųjų tinklų elementus ir didinant jungtis su kaimyninėmis šalimis. Spręsti energijos nepritekliaus problemą įgyvendinant tikslines priemones, kuriomis siekiama sumažinti gyventojų, neišgalinčių pakankamai apšildyti savo būstų, dalį. Skatinti darnaus miesto ir

[21] Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 2 straipsnio 2 punktą, grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus palūkanų išlaidas, diskrecines pajamų priemones, Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka pajamas iš Sąjungos fondų, nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui, bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vienkartines bei kitas laikinąsias priemones.

geležinkelių transporto diegimą ir naudojimą, be kita ko, spartinant reikiamos infrastruktūros plėtrą.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė